

Kentsel düzen ve suç ilişkisi: Kırık camlar teorisi perspektifi üzerine bir literatür değerlendirmesi

The relationship between urban order and crime: A literature review within the framework of broken windows theory

Serhat Bilici¹

¹PhD Student, Istanbul University, Institute of Social Sciences, Department of Republican History.
İstanbul, Türkiye.

Citation:

Bilici, S. (2026). Kentsel düzen ve suç ilişkisi: Kırık camlar teorisi perspektifi üzerine bir literatür değerlendirmesi. *IDEALKENT*, 51, e1932718.
<https://doi.org/10.31198/idealkent.1932718>

Open Access Statement:

This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY). This license permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided that the original author(s) and the source are properly credited. The original publication in *IDEALKENT* must be cited in accordance with accepted academic practice.

Review Note:

Evaluated by Double-Blind Peer Review

Ethics Reporting:

To report potential ethical concerns, contact:
bilgi@idealkentdergisi.com

Similarity screening was conducted via intihal.net

Öz

Bu çalışma, kentsel düzen ile suç arasındaki ilişkiyi Kırık Camlar Teorisi çerçevesinde ele alarak hem ulusal hem de uluslararası literatürü sistematik bir yaklaşımla değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda, Google Scholar, TR Dizin ve ULAKBİM veri tabanlarında gerçekleştirilen taramalar sonucunda ulaşılan, 2000–2025 yılları arasında yayımlanmış akademik çalışmalar nitel tematik analiz yöntemiyle incelenmiş ve farklı yaklaşımlar karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Analiz edilen çalışmalar kentsel düzensizlik, mekânsal faktörler ve güvenlik politikaları ekseninde sınıflandırılmıştır. Elde edilen bulgular, incelenen çalışmalarda fiziksel çevredeki düzensizlikler, yetersiz aydınlatma ve mekânsal kontrol eksikliği ile suç ve güvenlik algısı arasında ilişki kurulduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra çevresel düzenleme, aydınlatma ve mekânsal planlama uygulamalarının suçun önlenmesine katkı sağlayabildiği görülmektedir. Bununla birlikte, sosyo-ekonomik eşitsizlikler, göç ve kentleşme süreçleri ile toplumsal ve kurumsal faktörlerin de suç olgusunun açıklanmasında önemli değişkenler olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, Kırık Camlar Teorisi'nin çevresel düzensizlik ile suç arasındaki ilişkiyi açıklamada önemli bir çerçeve sunduğunu, ancak suçun yalnızca fiziksel çevre üzerinden açıklanmasının yeterli olmadığını göstermektedir. Sonuç olarak, teorinin kentsel mekân düzenlemeleri ve kent güvenliği politikaları açısından açıklayıcı bir çerçeve sunduğu; ancak farklı toplumsal, ekonomik ve mekânsal koşullar dikkate alınarak değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kırık camlar teorisi, kentsel suç, kentsel güvenlik, çevresel kriminoloji, mekânsal düzen.

Abstract

This study aims to systematically evaluate both national and international literature on the relationship between urban order and crime within the framework of Broken Windows Theory. In this context, academic studies published between 2000 and 2025 and identified through searches conducted in Google Scholar, TR Dizin, and ULAKBİM databases were examined using qualitative thematic analysis, and different approaches were comparatively analyzed. The studies included in the analysis were classified according to urban disorder, spatial factors, and security policies. The findings indicate that the reviewed studies establish an association between physical environmental disorder, inadequate lighting, lack of spatial control, and crime and perceptions of security. Furthermore, environmental improvements, adequate lighting, and spatial planning practices were found to contribute to crime prevention. At the same time, socioeconomic inequalities, migration and urbanization processes, as well as social and institutional factors, were identified as important variables in explaining crime. These findings suggest that Broken Windows Theory provides an important framework for explaining the relationship between environmental disorder and crime; however, they also demonstrate that crime cannot be adequately explained solely in terms of the physical environment. In conclusion, the theory offers an explanatory framework for urban spatial planning and urban security policies but should be evaluated in consideration of different social, economic, and spatial conditions.

Keywords: Broken windows theory, urban crime, urban security, environmental criminology, spatial order.

Giriş

Suç ve güvenlik, kent yaşamının toplumsal, ekonomik ve mekânsal yapısıyla doğrudan ilişkili temel olgular arasında yer almaktadır. Kentlerin büyümesi, nüfus yoğunluğunun artması ve kentsel mekânların giderek karmaşıklaşması, suçun ortaya çıkış koşullarını ve bireylerin güvenlik algısını da farklılaştırmaktadır. Bu nedenle kent güvenliği, yalnızca suçun önlenmesi ve kamu düzeninin sağlanmasıyla sınırlı olmayıp, bireylerin yaşadıkları çevrede kendilerini güvende hissetmelerini de kapsayan çok boyutlu bir alan olarak değerlendirilmelidir.

İnsan, toplumsal bir varlık olarak belirli kurallar çerçevesinde yaşamaktadır. Toplumsal düzenin sürdürülebilmesi ise güvenli bir ortamın varlığına bağlıdır. Bu nedenle güvenlik, bireylerin huzurlu bir yaşam sürmesinin ve toplumsal düzenin korunmasının temel unsurlarından biri olarak kabul edilmektedir (Kaypak, 2011). Tarih öncesinden günümüze kadar tüm toplumların karşılaştığı suç olgusu varlığını sürdürmüş ve toplumsal hayatın bir parçası olmuştur (Tunç, 2008). Devletler ise kurumsal yapılarının devamlılığını güvence altına almak ve toplumun refahını sürdürülebilir kılmak amacıyla güvenlik faaliyetlerini organize etmek durumundadır (Kaypak, 2011).

Kentleşme, sadece kentlerde yaşayan nüfusun artmasını ifade eden demografik bir süreç olmayıp, ekonomik, toplumsal ve kültürel dönüşümleri de içeren çok boyutlu bir olgudur (Keleş, 1993). Kentleşme ile suç arasındaki ilişki, özellikle Chicago Okulu araştırmacılarının çalışmalarıyla sosyal bilimler literatüründe önemli bir inceleme alanı hâline gelmiştir. Louis Wirth, kenti büyük, yoğun ve heterojen nüfus topluluklarının oluşturduğu bir yerleşim biçimi olarak tanımlamış; kent yaşamının bireyler arasındaki ilişkileri daha yüzeysel, geçici ve anonim hâle getirdiğini ileri sürmüştür (Wirth, 1938). Shaw ve McKay ise kentlerin özellikle sosyal düzensizliğin yoğun olduğu bölgelerinde suç oranlarının arttığını ortaya koymuş, bu durumun bireysel özelliklerden çok çevresel ve toplumsal koşullarla ilişkili olduğunu savunmuştur (Shaw ve McKay, 1942).

Daha sonraki yıllarda Wilson ve Kelling tarafından geliştirilen Kırık Camlar Teorisi de sosyal düzensizlik

yaklaşımından hareketle fiziksel çevredeki bozulmaların ve düzensizlik göstergelerinin suç artırdığını ve zamanla daha ciddi suçlar için uygun bir ortam oluşturduğunu ileri sürmüştür (Wilson ve Kelling, 1982). Bu yönüyle özellikle hızlı ve plansız kentleşme süreçlerinde suç olgusu daha görünür hâle gelebilmektedir.

Kentleşme süreciyle birlikte suç olgusu, mekânsal ve toplumsal dinamiklerle daha yakından ilişkili hâle gelmiştir. Hızlı ve plansız kentleşme, fiziksel çevredeki düzensizlikler ve toplumsal denetimin zayıflaması, kentsel suç dinamiklerini doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle suç ile mekânsal çevre arasındaki ilişki, kent güvenliği açısından önemli bir araştırma alanıdır (Gökulu, 2011).

Bu bağlamda Kırık Camlar Teorisi, kentsel alanlarda fiziksel ve sosyal düzensizliklerin suç üzerindeki etkisini açıklamaya yönelik önemli yaklaşımlardan biri olarak öne çıkmaktadır (Çolak ve Ceylan, 2023). Ancak literatürde Kırık Camlar Teorisi çoğunlukla kavramsal tartışmalar ya da sınırlı örnek olaylar üzerinden ele alınmakta, farklı çalışmaların sistematik ve karşılaştırmalı biçimde değerlendirildiği araştırmalar sınırlı kalmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, Kırık Camlar Teorisi çerçevesinde kentsel suç ile çevresel düzensizlikler arasındaki ilişkiyi incelemek ve teorinin kent güvenliği politikalarına uygulanabilirliğini değerlendirmektir. Çalışmanın temel sorusu, Kırık Camlar Teorisi'nin kentsel suç olgusunu açıklamadaki geçerliliğinin hangi koşullarda ortaya çıktığıdır. Bu doğrultuda çalışma, Kırık Camlar Teorisi'ne ilişkin mevcut literatürü tematik ve karşılaştırmalı bir çerçevede değerlendirerek teorinin farklı bağlamlardaki geçerliliğini ortaya koymayı ve kent güvenliği politikalarına ilişkin tartışmalara katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde tasarlanmış olup tematik analiz yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Araştırma kapsamında Kırık Camlar Teorisi üzerine 2000–2025 yılları arasında yayımlanan ulusal ve uluslararası akademik çalışmalar sistematik bir biçimde incelenmiştir.

Veri toplama sürecinde Google Scholar, TR Dizin ve ULAKBİM veri tabanları kullanılarak “Kırık Camlar Teorisi”, “*Broken Windows Theory*”, “kentsel suç”, “kent güvenliği” ve “çevresel kriminoloji” anahtar kelimeleri ile tarama yapılmıştır. Yapılan tarama sonucunda toplam 82 çalışmaya ulaşılmıştır. Tekrar eden kayıtlar, konuyla dolaylı ilişkili yayınlar, yalnızca özet metnine erişilebilen çalışmalar ve araştırma kapsamıyla uyumlu olmayan eserler değerlendirme dışı bırakılmıştır. Eleme süreci sonucunda araştırma amacına uygun olduğu değerlendirilen toplam 47 çalışma analiz kapsamına alınmıştır. Dâhil etme kriterleri; tam metnine erişilebilen, doğrudan Kırık Camlar Teorisi veya kentsel suç ilişkisini ele alan ve hakemli dergilerde yayımlanan çalışmalar olarak belirlenmiştir.

Araştırmada amaçlı örnekleme tekniği kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, araştırmanın amacı doğrultusunda araştırma probleminin anlaşılmasına katkı sağlayabilecek bilgi açısından zengin kaynakların bilinçli olarak seçilmesine dayanan bir örnekleme yaklaşımıdır. Nitel araştırmalarda bu yaklaşım, araştırma problemi hakkında kapsamlı bilgi sağlayabilecek durumların veya kaynakların belirlenmesine imkân tanımaktadır (Creswell ve Poth, 2018). Bu doğrultuda yalnızca saha araştırmalarına değil, Kırık Camlar Teorisi’nin kuramsal temellerini, kavramsal çerçevesini ve uygulama alanlarını inceleyen çalışmalara da yer verilmiştir. Bunun temel nedeni, araştırmanın yalnızca teorinin uygulamadaki sonuçlarını değil, teorik gelişimini, eleştirilerini ve farklı disiplinlerdeki kullanım biçimlerini de değerlendirmeyi amaçlamasıdır. Elde edilen veriler tematik analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Bu doğrultuda çalışmalar; kentleşme ve suç ilişkisi, Kırık Camlar Teorisi’nin mekânsal boyutu ve kentsel güvenlik politikaları olmak üzere üç temel tema altında sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma çerçevesinde teorinin desteklendiği bulgular, eleştirildiği yönler ve uygulama alanları karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Analiz sürecinde ayrıca kentsel suç, güvenlik algısı, mekânsal düzen ve sosyoekonomik değişkenler dikkate alınarak teorinin farklı bağlamlardaki geçerliliği bütüncül bir perspektifle ele alınmıştır.

1. Kent Güvenliği ve Kentleşme İlişkisi

Suç, kanunlar tarafından yasal olarak tanımlanan ve yaptırımlarla sonuçlanan toplumsal bir olgudur (Töngür vd., 2021). Bununla birlikte suç, farklı disiplinlerin katkısıyla açıklanmaya çalışılan çok boyutlu bir konu olduğundan, suçla mücadelede disiplinler arası yaklaşımlar önem taşımaktadır (Ünlü ve Büyükgüçlü, 2017). Modern dönemde ise teknolojik gelişmeler ve dijitalleşmenin etkisiyle suç olgusu yeni boyutlar kazanmıştır (Carter, 2020). Suç olgusunun ortaya çıktığı önemli toplumsal dönüşüm süreçlerinden biri de kentleşmedir. Kentleşme, sanayileşmeye ve ekonomik gelişmeye bağlı olarak kent sayısının ve kentlerde yaşayan nüfusun artmasıyla toplumsal yapıda uzmanlaşma, örgütlenme ve iş bölümünün geliştiği bir değişim sürecidir (Keleş, 1993).

Kentleşmenin temel nedenleri arasında sanayileşme, kırsal alanlardaki istihdam yetersizliği ve göç hareketleri yer almaktadır. Özellikle kırsal alanlardan kent merkezlerine yönelen yoğun göç hareketleri, kentlerin nüfus yapısında hızlı değişimlere neden olmuş; konut, altyapı, eğitim ve istihdam alanlarında çeşitli sorunları beraberinde getirmiştir. Sanayi Devrimi ile hız kazanan bu süreç, suç olgusunun kentleşme ile ilişkili olarak ele alınmasını gerekli kılmıştır. Hızlı ve plansız kentleşme süreçlerinde sosyal kontrol mekanizmalarının zayıflaması, mekânsal düzensizliklerin ortaya çıkması ve ekonomik eşitsizliklerin derinleşmesi suç davranışlarını etkileyen önemli faktörler arasında gösterilmektedir. Ayrıca kentlere yönelen yoğun göç karşısında istihdam olanaklarının yetersiz kalması, işsizlik ve toplumsal yabancılaşıma gibi sorunları artırmış; bu durum suçun gelişmesine elverişli bir ortam oluşturmuştur (Güçlü ve Akbaş, 2019).

Kentleşme ile suç arasındaki bu ilişkinin doğal sonucu olarak, kent güvenliği günümüzün temel sorun alanlarından biri hâline gelmiştir. Bir kentin yaşanabilir kent olabilmesi için, tüm kenttaşlar açısından güvenli bir çevrenin oluşturulması ve bireylerin bu güvenliği hem hissetmeleri hem de emin olmaları zorunludur (Uçar, 2023). Kentli hakları perspektifinden bakıldığında, kentsel yaşamda yeterli güvenlik önlemlerinin alınması ve bireylerin psikolojik olarak güvenlik duygusunu hissetmelerinin

sağlanması elzemdir. Bu bağlamda, kentsel güvenlik, bir kentin işlevselliği ve bütüncül gelişimi açısından temel bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir (Kaypak, 2016).

Bu çerçevede kent güvenliğinin suç gerçekleş-tikten sonra alınan önlemler üzerinden değil, suçun ortaya çıkmasına zemin hazırlayan fiziksel ve toplumsal çevre koşulları üzerinden de değerlendirilmesi gerekmektedir. Özellikle kentsel mekânda görünür hâle gelen düzensizliklerin bireylerin güvenlik algısı ve suç davranışlarıyla ilişkisinin açıklanması, çevresel faktörleri merkeze alan yaklaşımları önemli hâle getirmektedir. Bu yaklaşımlardan biri olan Kırık Camlar Teorisi, fiziksel ve toplumsal düzensizlik ile suç arasındaki ilişkiyi kentsel mekân üzerinden açıklamaya çalışması bakımından bu çalışmanın temel kuramsal çerçevesini oluşturmaktadır.

2. Kırık Camlar Teorisi ve Suçun Mekânsal Boyutu

Modern kentlerin tarihsel süreç içerisinde büyümesi ve dönüşmesi, güvenlik olgusunu vazgeçilmez bir unsur haline getirmiştir. Kırsal alanlarda suç oranlarının görece düşük olması, kentsel mekânlarda güvenlik meselesini daha karmaşık ve öncelikli kılmaktadır. Suç ve şiddetin azaltılması, kentlerin yaşanabilirlik düzeyini doğrudan artırmakta ve sürdürülebilir bir yaşam ortamı sunmaktadır. Bir kenti yaşanabilir kılan unsurlar arasında ulaşım ağlarının işlevselliği ile mimari ve fiziki yapıların düzeni öne çıkmaktadır. Bu faktörler de kentsel hareketliliğin biçimlenmesinde belirleyici rol oynamaktadır. Bununla birlikte, güvenlik olgusunun aynı zamanda kentin cazibesini artıran bir unsur olduğu unutulmamalıdır. Güvenlik algısının zayıf olduğu kentlerde nüfus hareketliliği azalmakta, ekonomik ve sosyal gelişim sekteye uğramaktadır. Bunun yanında güvenliğin sağlanması yalnızca kolluk kuvvetlerinin ve mülki idarenin görevi değil, yerel yöneticilerin, belediye başkanlarının ve kent sakinlerinin de ortak sorumluluğudur (Ekici, 2020).

Kentin güvenliğinin artırılmasında, kolluk önlemlerinin ötesinde, kentsel mekânın tasarımı, planlaması ve inşasının suçun ortaya çıkmasını

veya işlenmesini önleyici bir rol oynayabileceği düşüncesi, güvenli kent yaklaşımı çerçevesinde giderek önem kazanmaktadır. Kent güvenliği açısından yerel yönetimlerin üstlendiği roller bu alanda büyük önem taşımaktadır. Kentlerde güvenli, sağlıklı ve can güvenliği açısından uygun bir yaşam ortamı sağlamak, yerel yönetimlerin temel sorumlulukları arasında yer almaktadır. Güncel tartışmalarda, güvenlik hizmetinin hem merkezi yönetim hem de yerel yönetimler tarafından yürütülebileceği ve toplumsal güvenliğin yerel hizmetler kapsamında ele alınabileceği öne sürülmektedir. Bu perspektif, güvenlik hizmetlerinin merkezîyetçilik ve yerel yönetim arasında dengelenmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır (Kaya, 2016).

Kırık Camlar Teorisi, James Q. Wilson ve George Kelling tarafından 1982 yılında geliştirilmiş olup, suçun mekânsal ve sosyal faktörlerle yakından ilişkili olduğunu vurgulamaktadır. Teoriye göre, bir yerde güvenli ve huzurlu bir ortam sağlanmak isteniyorsa, öncelikle “kırık camlar” olarak sembolize edilen fiziki ve toplumsal düzensizliklerin ortadan kaldırılması gerektiği öne sürülmektedir (Wilson ve Kelling, 1982). Düzenli ve temiz bir çevre, en küçük huzursuzluk belirtilerine dahi tolerans göstermeyen bir denetim anlayışı ile desteklendiğinde, bölge sakinlerine ciddi suçların cezasız kalmayacağı mesajını iletir. Teorinin uygulamalı değerlendirmesi, kentlerdeki fiziki ve sosyal düzensizliklerin suç oranlarını doğrudan etkilediğini göstermektedir. Metruk yapılar, terk edilmiş araziler, plansız park alanları, yetersiz ışıklandırılmış ıssız sokaklar, duvar yazıları ve bakımsız kamusal alanlar, fiziki düzensizliğin açık göstergeleridir. Sosyal düzensizlik ise kamusal alanlarda düzen ve güvenlik algısını olumsuz etkileyen çeşitli davranış ve durumlarla ortaya çıkabilmektedir. Bu unsurlar, suçun oluşumunda temel teşkil eden kontrolsüzlük ve sahipsizlik algısını güçlendirdiği için, potansiyel suç davranışlarını tetiklemektedir. Değerlendirme açısından, teori suçun önlenmesinde yalnızca cezai önlemlerin yetersiz olduğunu, aynı zamanda fiziki ve toplumsal çevrenin düzenlenmesinin de kritik bir rol oynadığını vurgulamaktadır (Çolak ve Ceylan, 2023).

Kırık Camlar Teorisi, denetimsiz bırakılan ve sahipsiz gibi görünen alanların zamanla suç ve olumsuz davranışlara zemin hazırladığını savunmaktadır. Bir kentte sokakların karanlık olması, binaların harap durumda bulunması, güvenliği sağlanmamış otoparkların ve iş yerlerinin varlığı, suç oranlarını artırıcı etki yapmaktadır. Yaklaşım, kamu düzeninin korunması için küçük bozulmaların zamanında giderilmesi gerektiğini vurgulamaktadır (Alkoç, 2025). Kırık camın onarılmaması, çevreye ilgisizlik ve denetimsizlik mesajı vererek “her şey yapılabilir” algısı yaratmaktadır. Görünür düzensizlikler zamanında giderilmediğinde zincirleme bir etki oluşmakta ve kurallara uyması beklenen bireyler dahi kurallara uymayarak bu sürece dâhil olabilmektedir. Nitekim düzensiz fiziksel çevre yalnızca ihmalin göstergesi değil, aynı zamanda yasak davranışlara tolerans işareti olarak da değerlendirilmektedir (Temir, 2020).

Kırık Camlar Teorisi’ne göre bir bölgede suç oranlarını azaltmanın ilk koşulu, küçük ölçekteki düzensizliklerin giderilmesidir. Düzenli ve temiz bir çevre, o bölgenin sürekli gözetim altında olduğu izlenimini vererek suçun cezasız kalmayacağı mesajını iletmektedir (Bektaş vd., 2019). Bu teori, kent plancısı perspektifinden ele alınmakta ve kentsel tasarım süreçlerinde kent güvenliğini öncelikli bir unsur olarak değerlendirmektedir. Bu bağlamda temel amaç, suçun işlendikten sonra cezalandırılması değil, suçun işlenmesine fırsat verilmemesidir (Ali-ağaoğlu ve Uğur, 2021).

Teorinin uygulama boyutunda, küçük suçları ve düzensizlikleri önlemek amacıyla polislik taktikleri de geliştirilmiştir. Bu uygulamalar “sıfır toleranslı polislik”, “emir koruma polisliği” ve “yaşam kalitesi polisliği” gibi kavramlarla ifade edilmiştir. Söz konusu stratejilerin temelinde, küçük suçlara karşı kararlı ve sert müdahalenin, büyük suçların önüne geçeceği inancı yatmaktadır. Bu yönüyle teori yalnızca suç oranlarını azaltmayı değil, toplumsal yaşam kalitesini de yükseltmeyi amaçlamaktadır (Altıntaş, 2023).

Bireylerin suç, güvenlik ve risk algıları üzerinde yalnızca kişisel özellikler değil, içinde bulundukları mekânsal çevre de belirleyici bir rol oynamaktadır. Özel alanlarda, özellikle ev ortamında birey daha

özgür hareket etme eğiliminde olmaktadır. Ev, kişiye mahremiyet ve güvenlik hissi sağlayarak davranışların serbest biçimde ortaya çıkmasına imkân tanımaktayken, kamusal alanlarda birey çevresel uyarıların etkisi altında kalmaktadır. İç mekânlar güvenlik duygusunu artırırken, dış mekânlar bireylerde risk ve belirsizlik hissini öne çıkarabilmektedir (Şenol ve Gülver, 2020).

Terk edilmiş alanlar ise bireylerde suç işleme fırsatlarını artırarak düzensizlik ve sahipsizlik algısını güçlendirmektedir. Bu nedenle fiziksel çevrenin planlı biçimde düzenlenmesi ve mekân sahipliğinin güçlendirilmesi suç fırsatlarının azaltılmasında önemli görülmektedir (Newman, 1972). Metruk binalarda bakım ve onarım çalışmaları, suçun önlenmesine katkı sağlamaktadır. Cadde ve sokak aydınlatmaları, güvenlik algısını artırarak suç korkusunu azaltırken, yetersiz aydınlatılan alanlar suç riskini yükseltmektedir (Skogan, 1990). Ayrıca trafik düzenlemeleri, otoparklar ve yön levhaları gibi mekânsal düzenlemeler de güvenli kent tasarımında önemli rol oynamaktadır (Çolak ve Ceylan, 2023). Dolayısıyla güvenli kent yaşamının kolluk faaliyetleri dışında, kamusal alanların sürekli kullanımı ve doğal gözetim mekanizmalarıyla da desteklendiği değerlendirilmektedir (Jacobs, 1961).

Bu kapsamda suçun oluşmadan önlenmesi konusu da önem arz etmektedir. Suçun önlenmesi yalnızca kolluk faaliyetleriyle sınırlı olmayıp kentleşme politikaları, mimari planlama ve çevresel düzenlemelerle birlikte ele alınmalıdır. Kamera sistemleri ve özel güvenlik uygulamaları da suçun önlenmesinde tamamlayıcı araçlar olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle suçun önlenmesi, kolluk birimlerinin yanı sıra yerel yönetimler, akademik kurumlar ve toplumun farklı kesimlerinin ortak sorumluluğunu gerektiren çok boyutlu bir süreçtir (Polat, 2014).

Kırık Camlar Teorisi çevresel faktörlere odaklanmakla birlikte, suçun ortaya çıkışında sosyal çevrenin ve toplumsal kurumların etkisi de yadsınmaz. Bireylerin suç davranışına yönelimleri, mekânsal faktörlerin yanı sıra sosyal çevre ve toplumsal kurumların etkisi altında da şekillenmektedir. Aile, bireyin sosyal gelişimi ve suça ilişkin tutumlarının şekillenmesinde merkezi bir rol oynayan

temel bir ortamdır. İnsan, yaşam boyunca aileden edindiği değerler ve rehberlik doğrultusunda biçimlenir. Bunun yanı sıra, eğitim kurumları da bireyin bilinç düzeyini ve suç karşısındaki farkındalığını artırarak, suç işlemeye karşı bir engel oluşturabilir. Benzer şekilde, dini kurumlar da sosyalleşme süreçlerinde bireyler arasında sosyal bağları güçlendiren bir işlev görür. Birçok toplumda, cinayet veya hırsızlık gibi eylemler dini ve etik normlar açısından kabul görmediğinden, bireylerin bu tür davranışlardan uzak durmalarına katkı sağlar. Buna karşın, bireyin arkadaş çevresi de suç yöneliminde belirleyici bir aktördür. Kişinin suç işleme motivasyonunu bazen besleyebilecek gruplar, bireyin suç işleme olasılığını artırıcı bir etki yaratabilir (Güçlü ve Akbaş, 2019).

Bununla birlikte suçun ortaya çıkışını yalnızca bireysel ve sosyal faktörlerle açıklamak yeterli olmayıp, kentsel yaşamın beraberinde getirdiği yapısal sorunların da dikkate alınması gerekmektedir. Kent yaşamının birey üzerinde yarattığı psikolojik ve sosyal baskılar, ulaşım ve trafik problemleri ve ekonomik zorluklar da önemli etkenler arasında gösterilmektedir (Güçlü ve Akbaş, 2019).

Genel olarak değerlendirildiğinde, literatürde suçun ortaya çıkışında fiziksel çevre, sosyal ilişkiler ve kentsel yaşam koşullarının birlikte etkili olduğu görülmektedir. Kırık Camlar Teorisi'ne ilişkin çalışmalar, düzensizlikler ile suç arasındaki ilişkiye dikkat çekmekte ve suçun önlenmesinde bütüncül yaklaşımların önemini vurgulamaktadır. Bu çerçevede, Kırık Camlar Teorisi'ne ilişkin literatürden elde edilen bulgular aşağıda sistematik olarak sunulmuştur.

3. Bulgular

Bu bölümde Kırık Camlar Teorisi çerçevesinde incelenen çalışmaların bulguları karşılaştırmalı olarak ele alınmaktadır. Bu kapsamda incelenen çalışmaların temel özellikleri ve bulguları aşağıdaki tablolarda verilmiştir. Tablolarda analiz edilen çalışmaların tamamı değil, temaları temsil eden örnek çalışmalar sunulmuştur.

Tablo 1. Kırık Camlar Teorisi'ni Destekleyen Çalışmalar

Yazar	Yıl	Temel Bulgular
Braga	2015	Suç olayları, suç yoğunluğunun yüksek olduğu alanlarda kümelenmekte ve giderek artabilmektedir.
Akalın	2017	Kentsel dönüşüm politikalarının suç oranları üzerinde etkili olabileceği öngörülmektedir.
Ekici	2020	Aydınlatma ve çevresel düzen güvenliği artırmaktadır.
Temir	2020	Düzensizlik algısı suç korkusunu artırmaktadır.
Erbuğa	2020	Fiziksel çevre düzenlemeleri suçun önlenmesinde etkilidir.
Aliagaoglu ve Uğur	2021	Suç fırsatlarının azaltılması suç oranları üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir.

Tablo 1 incelendiğinde, çalışmaların önemli bir bölümünün Kırık Camlar Teorisi'nin temel varsayımlarını desteklediği görülmektedir. Özellikle çevresel düzensizlik, mekânsal kontrol ve fiziksel çevrenin düzenlenmesinin suç oranları ve güvenlik algısı üzerinde etkili olduğu vurgulanmaktadır.

Tablo 2. Kırık Camlar Teorisi'ne Kısmen Destek Veren veya Tamamlayıcı Çalışmalar

Yazar	Yıl	Temel Bulgular
Kaypak	2011	Toplumsal katılım kent güvenliğini artırmaktadır.
Muş vd.	2015	Hedefe odaklı polislik suçla mücadelede etkilidir.
Bilen ve Büyüklü	2018	Teorinin metropollerde kısmen geçerli olduğu, modelin yeniden düzenlenerek uygulanabileceği belirtilmiştir.
Bektaş vd.	2019	Düzensizlik algısının kurumsal düzeyde de geçerli olduğu görülmüştür.
Şenol ve Gülver	2020	Güvenlik algısı sosyal faktörlerden özellikle etkilenmektedir.
Töngür vd.	2021	Hukuki düzenlemeler suçla mücadeleyi önemli ölçüde etkilemektedir.

Tablo 2'de yer alan çalışmalar, Kırık Camlar Teorisi'nin temel varsayımlarını tamamen doğrulamakla birlikte teoriyi destekleyen veya tamamlayan sonuçlar ortaya koymaktadır. Bu araştırmalarda toplumsal katılım, güvenlik algısı, kurumsal yapı ve hukuki düzenlemeler gibi faktörlerin suçun önlenmesinde etkili olduğu belirtilmektedir.

Tablo 3'te yer alan çalışmalar ise Kırık Camlar Teorisi'ne eleştirel veya alternatif bakış açıları sunmaktadır. Bu araştırmalar, suçun ortaya çıkışında

sosyoekonomik eşitsizlikler, göç hareketleri, kentleşme süreçleri ve dijitalleşme gibi faktörlerin de belirleyici olduğunu vurgulamaktadır.

Tablo 3. Kırık Camlar Teorisi'ne Eleştirel veya Alternatif Yaklaşım Sunan Çalışmalar

Yazar	Yıl	Temel Bulgular
Karasu	2008	Kentsel yapı suç dağılımını etkilemektedir.
Gökulu	2011	Plansız kentleşme suç riskini artırmaktadır.
Türk	2011	Suç zaman ve mekânı bağlı olarak değişmektedir.
Kuyaksil-Özdemir	2015	Göç, düzensizlik ve suç riskini artırmaktadır.
Kaya	2016	Yerel yönetimlerin altyapı hizmetleri güvenliği etkilemektedir.
Güçlü ve Akbaş	2019	Sosyoekonomik eşitsizliklerin suç üzerinde belirleyici olduğu vurgulanmaktadır.
Carter	2020	Dijital suçlar fiziksel mekân merkezli açıklamaları sınırlandırmaktadır.

İncelenen çalışmalar birlikte değerlendirildiğinde beş temel bulgunun öne çıktığı görülmektedir. İlk olarak, fiziksel çevredeki düzensizliklerin suç oranları ve suç korkusu üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. İkinci olarak, aydınlatma, çevresel düzenleme ve mekânsal planlama uygulamalarının suçun önlenmesine katkı sağladığı görülmektedir.

Tüm Bulguların Genel Eğilimi	Çalışma Sayısı
Teoriyi destekleyen	21
Kısmen destekleyen	15
Eleştiren / alternatif açıklama sunan	11
Toplam	47

Üçüncü olarak, sosyoekonomik eşitsizlikler, göç hareketleri ve kentleşme süreçlerinin suç üzerinde belirleyici etkiler oluşturduğu vurgulanmaktadır. Dördüncü olarak, toplumsal katılımın, kurumsal yapının ve yerel yönetim uygulamalarının kent güvenliğini desteklediği anlaşılmaktadır. Son olarak, dijitalleşme ve yeni suç türlerinin ortaya çıkması, suçun yalnızca fiziksel çevre üzerinden açıklanamayacağını göstermektedir. Bu bulgular doğrultusunda teorinin güçlü ve sınırlı yönleri tartışma bölümünde ele alınmıştır.

4. Tartışma

Tablo 1'de Kırık Camlar Teorisi'ni destekleyen çalışmalar, Tablo 2'de teoriyi kısmen destekleyen veya tamamlayan çalışmalar, Tablo 3'te ise teoriye eleştirel veya alternatif yaklaşım sunan çalışmalar gösterilmiştir. İncelenen 47 çalışmanın 21'i teoriyi desteklerken, 15'i kısmen destekleyen bulgular ortaya koymuş, 11 çalışma ise alternatif açıklamalar sunmuştur. Tablolar incelendiğinde, Kırık Camlar Teorisi'ne ilişkin literatürün önemli bir bölümünün teorisinin temel varsayımlarını desteklediği görülmektedir. Özellikle Braga (2015), Akalın (2017), Ekici (2020), Temir (2020) ve Erbuğa (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmalar, fiziksel çevredeki düzensizliklerin suç oranları ve güvenlik algısı üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte bazı araştırmalar, suçun yalnızca fiziksel çevre koşullarıyla açıklanamayacağını vurgulamaktadır. Özellikle Güçlü ve Akbaş (2019), sosyoekonomik eşitsizliklerin suçun ortaya çıkmasında daha belirleyici olduğunu ileri sürerken, Carter (2020) dijital suçların artışıyla birlikte suçun mekânsal boyutunun tek başına yeterli bir açıklama sunmadığını belirtmektedir.

Literatürün genel eğiliminde ise, erken dönem çalışmaların daha çok suç önleme ve polislik uygulamalarına odaklandığı, sonraki dönemlerde kentleşme, mekânsal yapı, yerel yönetimler, güvenlik algısı ve sosyoekonomik faktörlerin daha fazla ön plana çıktığı görülmektedir.

Literatürde Kırık Camlar Teorisi'ne yönelik tam bir uzlaşının bulunmadığı görülmektedir. İncelenen çalışmaların önemli bir bölümü çevresel düzensizlik ile suç arasında ilişki kurarken, bazı çalışmalar suçun ortaya çıkışında sosyoekonomik faktörlerin daha belirleyici olduğunu ileri sürmektedir. Bu durum teorisinin belirli koşullarda açıklayıcı güce sahip olduğunu, ancak tek başına yeterli olmadığını göstermektedir.

4.1 Fiziksel Çevre ve Mekân-Suç İlişkisi

İncelenen çalışmalar birlikte değerlendirildiğinde, Kırık Camlar Teorisi'nin özellikle çevresel düzensiz-

lik, mekânsal kontrol ve suç yoğunlaşması arasındaki ilişkiyi açıklamada önemli bir kuramsal çerçeve sunduğu görülmektedir. Bu nedenle kent güvenliğinin sağlanmasında çevresel düzenlemeler ile sosyal politikaların birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Günümüzde bu yaklaşım gözetim ve alan yönetimi ilkeleriyle desteklenmektedir (Clancy vd., 2018).

Suç işleme olasılığının yüksek olduğu yoğun trafik, ticaret ve nüfus merkezlerinde insan ve çevre odaklı planlama stratejilerinin uygulanması ve suçun caydırılmasına yönelik önlemlerin artırılması, kent sakinlerinin refahının ve yaşam kalitesinin korunmasına katkı sağlamaktadır (Ak, 2024). Ayrıca suçun mekânsal dağılımı, farklı bölgelerde farklı yoğunluklarda da ortaya çıkabilmektedir. Bu durum çevresel kriminoloji çalışmalarında suçun belirli mekânlarda yoğunlaşma eğilimi göstermesiyle açıklanmaktadır (Brantingham, 1993).

Fiziksel çevrede meydana gelen düzensizlikler yalnızca suçlular için fırsat alanları oluşturmakla kalmamakta, vatandaşların güvenlik algısını da olumsuz etkilemektedir. Güvensizlik hissinin artmasıyla birlikte bireylerin kamusal alanları kullanma sıklığı azalmakta, bu durum sosyal denetimin zayıflamasına ve mekânın daha kırılgan hâle gelmesine neden olmaktadır. Bu nedenle kent güvenliğinin sürdürülebilir biçimde sağlanabilmesi için fiziksel çevrenin düzenlenmesi kadar kentlilerin aidiyet duygusunu güçlendirecek uygulamaların da desteklenmesi önem taşımaktadır.

4.2 Çevresel Düzenleme ve Suçun Önlenmesi

Kırık Camlar Teorisi'nin uygulamaya yansıyan boyutlarından biri de suçun önlenmesine yönelik proaktif güvenlik stratejileridir. Bu kapsamda önleyici polislik uygulamaları ve suç verilerinin sistematik analizi, suçun yoğunlaştığı alanların belirlenmesine ve kaynakların daha etkin kullanılmasına katkı sağlamaktadır (Geleri, 2002; Polat, 2010). Ayrıca kentsel güvenlik algısının oluşumunda kent içi ulaşımın güvenliği açısından otogar, durak ve hatların etkin biçimde denetlenmesi, cadde ve bulvarların aydınlatılması ve kent girişlerinde kontrol noktalarının

aktif biçimde işletilmesi de gerekmektedir (Ekici, 2020).

Suçun ortaya çıkardığı sonuçlar yalnızca güvenlik boyutuyla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda önemli ekonomik maliyetler de doğurmaktadır. Bu nedenle suçun önlenmesine yönelik politikalar ekonomik açıdan da önemli kazanımlar sağlamaktadır. Ancak etkili politikaların geliştirilebilmesi için suçun ortaya çıkış nedenlerinin doğru biçimde analiz edilmesi gerekmektedir. Suç türlerinin incelenmesi, kentlerin sosyal ve mekânsal yapısına ilişkin önemli bilgiler sunmakta ve geleceğe yönelik suç önleme stratejilerinin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır (Ünver ve Bakırtaş, 2015; Türk, 2011).

İngilizce literatürde "*hot spots policing*" olarak ifade edilen ve Türkçeye "suç yoğunluğu yüksek alanlarda polislik uygulamaları" şeklinde çevrilebilecek yaklaşım, suç oranlarının yüksek olduğu belirli mekân veya sokaklarda polis varlığının yoğunlaştırılması esasına dayanmaktadır. Bu strateji, suçun genel düzeyde değil, yerel ve mikro ölçekte önlenmesine odaklanmaktadır. Yapılan çalışmalar, bu tür hedeflenmiş müdahalelerin özellikle mülkiyet ve bireylere yönelik suçlarda anlamlı azalmalar sağladığını ortaya koymaktadır. Söz konusu yaklaşım, kaynakların etkin kullanımı ve suçun coğrafi yoğunluğunun dikkate alınması yoluyla güvenlik politikalarının etkinliğini artıran bir yöntem olarak değerlendirilmektedir (Muş vd., 2015). Ancak bu tür uygulamalar, suçun tamamen önlenmesini sağlayamamaktadır. Suç eğilimi taşıyan bireyler genellikle izole ve görünürlüğü sınırlı olduğu alanlarda bulunma eğilimindedir. Bu sebeple söz konusu çevresel alanların iyileştirilmesi ve düzenlenmesi büyük önem taşımaktadır (Muş vd., 2015). Buna yönelik olarak hedef odaklı uygulamalar da üretilmektedir. Yüksek suç yoğunluğuna sahip alanlara özel uygulama ve müdahale stratejileri geliştirilmektedir. Söz konusu müdahaleler, klasik anlamda devriye faaliyetlerinin artırılması, trafik denetimlerinin yoğunlaştırılması ve ani "şok baskın" uygulamalarının gerçekleştirilmesi gibi önleyici tedbirleri kapsamaktadır. Bu tür bölgesel odaklı müdahaleler, suçun yayılmasını engellemeyi ve kamu düzeninin sürekliliğini sağlamayı amaçlayan proaktif güvenlik politikalarının bir parçasını teşkil etmektedir (Braga, 2015).

4.3 Sosyoekonomik Faktörler, Göç ve Kentleşme

Teoriye yöneltlen başlıca eleştiriler, “fiziksel düzensizliklerin mutlaka büyük suçlara yol açtığı” yönündeki genellemenin her zaman geçerli olmamasıdır. Bazı araştırmalar, suçun daha çok sosyoekonomik koşulların bir sonucu olduğunu vurgulamaktadır (Sampson ve Raudenbush, 1999).

Ayrıca sosyal düzensizlik de suç davranışlarının şekillenmesinde en az fiziksel koşullar kadar belirleyici bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Toplumsal dayanışmanın güçlü olduğu, aidiyet duygusunun yüksek olduğu yerlerde suç oranlarının daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda, sosyal politikalar ve toplum temelli müdahaleler, suçun önlenmesinde tamamlayıcı bir rol oynamaktadır (Muş vd., 2015). Kentsel suç olgusu üzerine gerçekleştirilen çalışmalarda ise gecekondulaşma süreçleri, kent merkezine olan mesafe, kentin genel büyüklüğü, boş konut stokunun varlığı, bu bağlamda öne çıkan etkenler arasında değerlendirilmektedir (Akalın, 2017).

Kentsel alanlarda suçun ortaya çıkmasında rol oynayan kentsel dinamiklerin belirlenmesi de kent güvenliği açısından kritik bir öneme sahiptir. Suç oranları, tüm kentlerde aynı biçimde değişim göstermemektedir. Bazı kentlerde suç oranları artış gösterirken, bazı kentlerde azalma yaşanmakta veya artış farklı oranlarda gerçekleşmektedir. Bu durum, kentlerin suç gelişimi açısından farklı eğilimler sergilediğini ortaya koymaktadır. Söz konusu farklılık, kentlerin sahip olduğu özellikler ve yapısal farklılıkların doğal bir sonucudur. Ayrıca bu durum bir sosyal hareketliliğe de sebep olmaktadır (Karasu, 2008).

Bu sosyal hareketliliğin yüksekliği, sağlıklı ve planlı bir kentleşme sürecini zorlaştırmaktadır. Bunun yanı sıra kent yaşamına yabancı olan ve sosyal ilişkilerinde geleneksel değerleri öncelikli olarak sürdüren bireylerin kentlerde yoğunlaşmasına da neden olmaktadır (Korkmaz, 2011).

Özellikle nüfus yoğunluğunun fazla olduğu bölgelerde, kentin yerleşim planı ve genişleme alanları gibi sebepler kentsel mekân düzenini etkilemektedir (Çelik, 2025). Gelişmiş ülkelerin büyük bir bölü-

münde, kentsel mekânların yeniden tasarlanmasına başvurulmaktadır. Bu yerleşim planlarının suç davranışlarını teşvik etme ya da sınırlandırma noktasında belirleyici bir etkiye sahip olduğu da bilinmektedir (Erbuğa, 2020).

4.4 Yerel Yönetimler, Toplumsal Katılım ve Kurumsal Yapılar

Yerel yönetimlerin kent güvenliğinin sağlanması ve suçun önlenmesi sürecinde kolluk kuvvetleriyle paydaş olarak hareket etmesi, şüphesiz suçların erken aşamada tespit edilmesi ve potansiyel risk unsurlarının ortadan kaldırılmasında kritik bir işlev üstlenmektedir. Demokratik katılımın en yoğun yaşandığı ve halka en yakın kurumlar olan yerel yönetimler, hizmet verdikleri bölgenin ihtiyaçlarını ve dinamiklerini ayrıntılı biçimde analiz edebilme kapasiteleri sayesinde, çoğu durumda kolluk kuvvetlerine kıyasla daha etkin suç önleme politikaları geliştirebilmektedir (Çakır vd., 2014). Ayrıca yerel yönetimler, yerel toplulukların sorunlarını tanımlamak ve bu doğrultuda emniyet birimleri, sosyal hizmet kurumları, aile ve gençlik politikalarıyla ilgilenen kuruluşlar, sağlık ve eğitim müdürlükleri ile yerel iş dünyasının temsilcileri arasında iş birliğini kurumsallaştıracak stratejiler geliştirmekle sorumlu aktörlerdir (Payam, 2018).

Kent güvenliğinin sağlanması yalnızca kolluk kuvvetlerinin sorumluluğuna indirgenemeyecek kadar çok boyutlu bir süreç olup, bu süreçte çeşitli kurum ve aktörlerin eşgüdüm içinde hareket etmesi gerekmektedir. Suç oranlarını azaltmaya yönelik politikaların etkinliği, yerel yönetimlerin kapasitesi ile güvenlik birimlerinin iş birliği düzeyine doğrudan bağlıdır. Örneğin, kentsel mekânda alt-yapı eksikliklerinin tamamlanması ve ulaşım ağlarının düzenlenmesi, mekânsal güvenliğin güçlenmesine katkı sağlayarak suçun ortaya çıkma ihtimalini azaltmaktadır. Bununla birlikte, genç nüfusa yönelik istihdam olanaklarının artırılması ve eğitim seviyesinin yükseltilmesi, toplumsal uyumu destekleyen ve suç artışını zayıflatan yapısal bir işlev üstlenmektedir. Ayrıca güvenlik kamera sistemleri, yalnızca suçun işlendiği durumlarda failin tespitine ve yakalanmasına olanak sağlamakla kalmamakta,

suç işlemeyi düşünen bireyler üzerinde de caydırıcı bir etki oluşturmaktadır. Dolayısıyla, bütüncül bir kentsel güvenlik yaklaşımı hem mekânsal düzenlemeleri hem de sosyo-ekonomik faktörleri kapsayan çok aktörlü bir yönetim anlayışını zorunlu kılmaktadır (Kaypak, 2011).

4.5 Dijitalleşme ve Güvenlik Algısı

Kent güvenliği politikalarının etkinliği, doğru veri kullanımına bağlıdır. Coğrafi referanslı veriler ve sıcak nokta analizleri, suçun yoğunlaştığı alanların belirlenmesine ve kaynakların daha etkin kullanılmasına katkı sağlamaktadır. Bu veriler, karar alıcılara ve kent yöneticilerine suçun mekânsal dağılımına ilişkin önemli bilgiler sunmaktadır (Tanrıverdi ve Atmaca, 2023). Ayrıca bilgi ve iletişim teknolojileri altyapısının etkin bir şekilde kurulması, kullanılması ve entegre edilmesi, kent güvenliğinin sağlanmasının önemli unsurlarından biri olarak öne çıkmaktadır (Ak, 2024).

Kentsel altyapıdaki eksiklikler de güvenlik açısından çeşitli sorunların ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Kameraların yoğun olarak kullanıldığı kentlerde hem yeterli aydınlatmaya sahip hem de kameralarla izlenebilen alanlarda suç oranlarının azaldığı gözlemlenmektedir. Bu nedenle, ışıklandırma ve kamera sistemleri yalnızca kent merkezlerini değil, kırsal yerleri de kapsayacak şekilde planlanmalı ve uygulanmalıdır. Güvenlik kameralarının etkinliği, ilgili alanın özellikleri ve kullanım amacına uygun teknik donanımına sahip olmasına, personelin yeterli bilgi ve deneyime sahip olmasına, ayrıca bireylerin hakları ve özel yaşamlarını koruyacak hukuki çerçevenin varlığına bağlıdır. Bunun yanı sıra bu sistem kapsamında suç mekânlarının haritalandırılmasının, suç türlerinin hangi bölgelerde yoğunlaştığının belirlenmesine imkân tanıyacağı ve böylece doğru, etkin ve gerçekçi önlemlerin alınmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir (Kuyak-sil, 2015).

Bu durumlar sebebiyle, suç teorilerine dayalı kavramsal ve ilişkisel modellerin kent veya bölge ölçeğinde test edilmesi ve farklı yaklaşımların birleştirilmesiyle bir ülkeye özgü suç önleme strateji-

lerinin geliştirilmesi önem arz etmektedir (Sampson, 2012). Gelecekte yapılacak araştırmalarda ise farklı kuramsal yaklaşımlara dayalı modellerin kent düzeyinde uygulanabilirliğinin sınanması ve suç önleme modellerinin geliştirilmesi önerilmektedir (Bilen ve Büyüklü, 2018).

Bu değerlendirmeler ışığında, suçun yalnızca bireysel davranışlarla değil, kentleşme süreçleri, sosyal hareketlilik ve mekânsal faktörlerle birlikte ele alınması gerektiği anlaşılmaktadır. İncelenen literatür, Kırık Camlar Teorisi'nin çevresel düzensizlik ile suç arasındaki ilişkiyi açıklamada önemli katkılar sunduğunu, ancak teorinin sosyoekonomik ve yapısal değişkenlerle birlikte değerlendirilmesinin daha bütüncül sonuçlar ortaya koyacağını göstermektedir. Bu çerçevede, Kırık Camlar Teorisi'nin kent güvenliğine sunduğu katkılar ile teorinin sınırlılıklarının birlikte değerlendirilmesi, daha bütüncül suç önleme politikalarının geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Sonuç

Bu çalışma, Kırık Camlar Teorisi çerçevesinde kentsel düzen ile suç arasındaki ilişkiyi 2000–2025 dönemine ait literatür üzerinden tematik ve karşılaştırmalı bir yaklaşımla incelemiştir. Elde edilen bulgular, fiziksel çevredeki düzensizliklerin suç oranları ve güvenlik algısı üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu yönüyle Kırık Camlar Teorisi, çevresel düzenlemelerin suçun önlenmesindeki rolünü açıklayan önemli bir kuramsal çerçeve sunmaktadır.

Bununla birlikte çalışma, suç olgusunun yalnızca mekânsal düzenlemelerle açıklanamayacağını da göstermektedir. Yoksulluk, işsizlik, eğitim düzeyi, toplumsal eşitsizlikler ve göç gibi sosyoekonomik faktörler suç dinamikleri üzerinde belirleyici etkilere sahiptir. Ayrıca suçun belirli alanlarda yoğunlaşabildiği ve uygulanan müdahalelere bağlı olarak mekânsal yer değiştirme gösterebildiği görülmektedir. Bu nedenle kent güvenliği politikalarının yalnızca fiziksel çevrenin düzenlenmesine değil, aynı zamanda suçun ortaya çıkmasına neden olan toplumsal ve ekonomik koşulların iyileştirilmesine de odaklanması gerekmektedir.

Literatürde yer alan eleştiriler dikkate alındığında, Kırık Camlar Teorisi'nin bazı durumlarda aşırı müdahaleci güvenlik uygulamalarına zemin hazırlayabildiği görülmektedir. Bu nedenle teorinin uygulanmasında sosyal adalet, eşitlik ve insan hakları ilkelerinin gözetilmesi önem taşımaktadır. Bunun yanında akıllı kent uygulamaları ve veri temelli güvenlik sistemleri suçla mücadelede yeni imkânlar sunmakta, ancak mahremiyet ve veri güvenliği bakımından dikkatli bir denge kurulmasını gerekli kılmaktadır.

Araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Çalışma yalnızca erişilebilen akademik yayınlarla sınırlandırılmış olup ampirik veri üretmemektedir. Bu nedenle gelecekte yapılacak araştırmalarda teorinin farklı kentlerdeki uygulanabilirliğinin saha araştırmaları ve karşılaştırmalı çalışmalarla incelenmesi önerilmektedir.

Sonuç olarak sürdürülebilir kent güvenliği, yalnızca suç gerçekleştikten sonra müdahale eden yaklaşımlarla değil, suçu ortaya çıkaran çevresel ve toplumsal koşulları azaltmaya yönelik önleyici politikalarla sağlanabilir. Bu kapsamda yerel yönetimler, kolluk kuvvetleri ve diğer paydaşlar arasında geliştirilecek iş birliği mekanizmaları kent güvenliğinin güçlendirilmesine önemli katkılar sunacaktır.

Extended Abstract

The Relationship Between Urban Order and Crime: A Literature Review within the Framework of Broken Windows Theory

Urbanization is one of the most significant social transformations of the modern era and has brought about profound changes in social structures, lifestyles, and security dynamics. Along with the rapid growth of urban populations, issues such as crime, social disorder, and public safety have become increasingly important for urban policymakers and researchers. Within this context, the Broken Windows Theory, developed by James Q. Wilson and George L. Kelling in 1982, has emerged as one of the most influential approaches explaining the relationship between urban disorder and crime.

This study aims to evaluate the Broken Windows Theory from the perspective of urban security through a comprehensive review of the relevant literature. The study examines the theoretical foundations of the theory, its applications in urban security policies, the criticisms directed at it, and its relevance to contemporary urban governance approaches. In doing so, the research seeks to provide a holistic assessment of the theory's contributions and limitations within the field of urban security.

The study was designed within the framework of qualitative research and employed a thematic literature review approach. Data were collected through searches conducted in Google Scholar, TR Dizin, and ULAKBİM databases using keywords such as "Broken Windows Theory," "urban crime," "urban security," and "environmental criminology." A total of 82 studies published between 2000 and 2025 were initially identified. Following the application of inclusion and exclusion criteria, 47 studies were selected for detailed analysis. Purposeful sampling was employed to ensure that the selected studies adequately represented the theoretical, empirical, and policy-oriented dimensions of the subject. The collected data were analyzed through thematic analysis and classified under

three main themes: the relationship between urbanization and crime, the spatial dimension of the Broken Windows Theory, and urban security policies.

The findings indicate that physical and social disorder may contribute to the emergence of crime by weakening informal social control mechanisms and increasing perceptions of insecurity. The reviewed studies generally support the argument that neglected urban environments, abandoned buildings, poor lighting, vandalism, and visible signs of disorder can encourage criminal behavior and heighten fear of crime. Furthermore, place-based policing strategies, hotspot policing, environmental design interventions, and Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED) practices have been identified as important tools in reducing crime and improving urban safety.

However, the literature also reveals significant criticisms of the theory. Several studies argue that crime cannot be explained solely through environmental disorder and that socioeconomic inequalities, poverty, unemployment, social exclusion, and neighborhood characteristics play a decisive role in shaping crime patterns. In particular, the works of Sampson and Raudenbush emphasize that social cohesion, collective efficacy, and community capacity are crucial factors influencing crime rates. These findings suggest that urban security policies should integrate both environmental and social dimensions rather than relying exclusively on physical disorder indicators.

As a result, the study concludes that the Broken Windows Theory remains an important framework for understanding the relationship between urban disorder and crime. Nevertheless, its explanatory power is limited when broader social, economic, and structural factors are overlooked. Effective urban security policies require a comprehensive approach that combines environmental improvements, community participation, local governance, social inclusion, and technological innovations. Therefore, sustainable urban security can be achieved not only through crime control measures

but also through the creation of well-planned, inclusive, and socially cohesive urban environments.

Declarations

Funding: The author declares that this research received no specific grant from any funding agency in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Conflict of Interest: The author declares that there is no conflict of interest regarding the research, authorship, and/or publication of this article.

Ethical Approval: Ethics committee approval was not required for this study, as it is based on a literature review.

Ethics Statement: The author declares that scientific and ethical principles were followed throughout the conduct and preparation of this study, and that all sources used are duly cited in the reference list.

AI Disclosure: The author declares that artificial intelligence tools were used only for language editing and formatting purposes. All academic content, analysis, and interpretations belong to the author and were produced in accordance with scientific research and academic ethical principles.

References

- Ak, T. (2024). Kentlerde suç ve akıllı kentler yaklaşımı ekseninde Türkiye’de kentleşme ve kent güvenliği. *Kent Akademisi*, 17(3), 1005-1029.
- Akalın, M. (2017). Kentsel dönüşüm projelerinin suç oranlarına etkilerinin değerlendirilmesi: Ankara/Altındağ örneği. *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9), 5-33.
- Aliağaoğlu, A. ve Uğur, A. (2021). Kentlerde suç ve suça iten sebepler, suçla ilgili teorik çalışmalar. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 26(45), 37-54.
- Altıntaş, M. (2023). Kırık camlar teorisinin erdemli raporlama (whistleblowing) davranışına etkisi: Yükseköğretim çalışanları üzerinde bir uygulama. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(1), 240-257.
- Bektaş, M., Erkal, P. ve Çetin, D. T. (2019). Kırık camlar teorisinin işletmelere uyarlanması: Ölçek geliştirme çalışması. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(3), 596-617.
- Bilen, Ö. ve Büyüklü, A. H. (2018). Kırık pencereler teorisinin İstanbul metropoliten alanı’nda geçerliliğinin testi. *İdealkent Dergisi*, 9(23), 160-188.
- Braga, A. (2015). Suç yoğun bölge polisliğinin suç üzerine etkisi, (S. Altıntop, Çev.), *Suçla Mücadele ve Güvenlik*. Siyasal Kitabevi.
- Brantingham, P. J. (1993). Review of Crime, policing and place: Essays in environmental criminology. *American Journal of Sociology*, 98(5), 1220-1222.
- Carter, D. (2020). *Suç psikolojisi*, (D. Yazıcıoğlu, Çev.). Sola Unitas Yayınları.
- Clancey, G., Lee, M. ve Fisher, D. (2018). Crime prevention through environmental design (CPTED) and environmental criminology: A review of the literature. *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*, 42(2-3), 131-151.
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2018). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches* (4th ed.). SAGE Publications.
- Çakır, E., Sarıhan, Z. ve Sarıhan, N. Ö. (2014). Yerel yönetimlerde suç önleme politikası olarak farklılıkların yönetimi: Seferihisar belediyesinde bir uygulama. *Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2014(3), 227-231.
- Çelik, A. (2025). Gelişmişlik ve ekonomik durumlarına göre kentlerde suç eğilimleri ve muhtemel sebepleri. *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, 27(1), 82-94.
- Çolak, A. ve Ceylan, M. A. (2023). Güvenli kent kavramının teorilerle ve mekânsal bakış açısı ile incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademisi Dergisi*, 13, 626-648.
- Ekici, B. (2020). Güvenli kent ve belediyeler. O. İmga ve E. Osmanoğlu (Der.), *Kent ve Güvenlik*. Polis Akademisi Yayınları.
- Erbuğa, G. S. (2020). Durumsal suç önleme yaklaşımı çerçevesinde beyaz yakalı suçların önlenmesi. *İzmir İktisat Dergisi*, 35(3), 593-609.
- Geleri, A. (2002). *Devriye polisi*. Seçkin Yayıncılık.

- Gökulu, G. (2011). Kent güvenliği kentleşme ve suç ilişkisi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 24(1), 209-226.
- Güçlü, İ. ve Akbaş, H. (2019). Suç sosyolojisi kavram teori uygulama. Gazi Kitabevi Yayınları.
- Jacobs, J. (1961). *The death and life of great American cities*. Random House.
- Karasu, M.A. (2008). Türkiye’de kentleşme dinamiklerinin suça etkisi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 57(4), 255-281.
- Karatekin Alkoç, Y. (2025). Örgütlerin kırık camlar teorisi perspektifinden değerlendirilmesi. *Business Economics and Management Research Journal*, 8(2), 137-145.
- Kaya, E. (2016). Yerel yönetimlerin kent güvenliğine katkısı. *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 42, 145-163.
- Kaypak, Ş. (2011). Kent güvenliğinde yeni açılımlar: Toplum destekli polislik. M. Karakaya ve S. Gültekin (Ed.), *Suçla Mücadelede Çağdaş Yaklaşımlar*. Polis Akademisi Yayınları.
- Keleş, R. (1993). *Kentleşme politikası*. İmge Kitabevi.
- Korkmaz, A. (2011). Şehirleşme ve suç. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, 23, 69-78.
- Kuyaksil, A. ve Özdemir, M. (2015). Türkiye’de kırsaldan kente göç ve güvenlik ilişkisi. *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi*, 2(4), 24-40.
- Muş, E., Gözübenli, M. ve Karapazarlıoğlu, E. (2015). Suç yoğun bölge polisliği. E. Muş ve A. Sözer (Ed.), *Çağdaş Kolluk Stratejileri*. Adalet Yayınevi.
- Newman, O. (1972). *Defensible space: Crime prevention through urban design*. Macmillan.
- Payam, M. M. (2018). Yerel yönetimler için kentlerde “yerel suç önleme programı”. *İdealkent Dergisi*, 9(24), 614-643.
- Polat, A. (2014). *Suç önleme*. Legal Yayıncılık.
- Polat, A. ve Gül, S.K. (2010). *Suçun ölçümü*. Adalet Yayınevi.
- Sampson, R. J. ve Raudenbush, S. W. (1999). Systematic social observation of public spaces: A new look at disorder in urban neighborhoods. *American Journal of Sociology*, 105(3), 603-651.
- Sampson, R. J. (2012). *Great American city: Chicago and the enduring neighborhood effect*. The University of Chicago Press.
- Shaw, C. R. ve McKay, H. D. (1942). *Juvenile delinquency and urban areas*. University of Chicago Press.
- Skogan, W. G. (1990). *Disorder and decline: Crime and the spiral of decay in American neighborhoods*. Free Press.
- Şakar, M. ve Sarıkan, Ü. (2023). Tribin şiddeti: sembolik etkileşim kuramı ve kırık cam teorisi bağlamında bir sentez. *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 14(51), 433-447.
- Şenol, D. ve Gülver, Ö. (2020). Suçun sosyal psikolojik maliyeti: suç korkusu ve suç korkusuna neden olan faktörler. *Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 5, 25-41.
- Tanrıverdi, B. N. ve Atmaca, İ. (2023). Coğrafi bilgi sistemleri ile kentsel alanlardaki sıcak noktaların haritalanması, Ankara örneği. *Bozok Journal of Engineering and Architecture*, 2(2), 44-52.
- Temir, E. (2020). Kırık camlar teorisinin kurum kültürüne uyarlanabilirliği. *Kastamonu İletişim Araştırmaları Dergisi*, 4, 133-144.
- Töngür, A.R., Çetintürk E. ve Ayhan U. (2021). Ceza ve muhakeme hukukunun temel kavramları. Polis Akademisi Yayınları.
- Tunç, H. (2008). *Polisin suç olgusuna bakışı ve suça karşı uzmanlaşma çalışmaları*, (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türk, T. (2011). Türkiye’de meydana gelen suçların coğrafi bilgi sistemleri cbs ile incelenmesi. *Jeodezi ve Jeoinformasyon Dergisi*, 104, 14-20.
- Uçar, H. (2023). Kent ve suç ilişkisi üzerine bir değerlendirme. *Adli Bilimler ve Suç Araştırmaları*, 5(1), 37-50.
- Ünlü, M. ve Büyükgüçlü, A. (2017). Türkiye’de suç coğrafyası kavramının emniyet teşkilatı eğitimi açısından değerlendirilmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 36, 26-32.
- Unver, M. ve Bakırtaş, İ. (2015). Suçun ekonomik analizi: genel bir değerlendirme. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 51.
- Wilson, J. Q. ve Kelling, G. L. (1982). Broken windows: The police and neighborhood safety. *The Atlantic Monthly*, 249(3), 29-38.
- Wirth, L. (1938). Urbanism as a way of life. *American Journal of Sociology*, 44(1), 1-24.